

Het Verdinaso naar de collaboratie

D. VANHEES

Op 10 mei 1941, dag op dag één jaar na de Duitse aanval op België, maakte de leider van het VNV, De Clercq, de oprichting van zijn nieuwe Eenheidsbeweging-VNV bekend. De Clercq was er namelijk in geslaagd het Verdinaso en Rex-Vlaanderen bij het VNV te laten aansluiten.

Nochtans was de oprichting van dit verruimde VNV niet zonder problemen verlopen. Met name de toetreding van het Verdinaso had voor heel wat moeilijkheden gezorgd, alhoewel het net zoals het VNV en Rex na de capitulatie van 28 mei 1940 in de collaboratie was terechtgekomen.

Wel had de samenwerking van het Verdinaso met de bezetter een andere start genomen dan die van het VNV, dat onmiddellijk en zonder protest van zijn leiders collaboreerde¹. In het Verdinaso lagen de zaken anders, omdat die samenwerking niet zo vlot en evenmin zo eensgezind ging.

De twaalf maanden die het Verbond na mei 1940 nog als een zelfstandige beweging restten, werden in hoofdzaak door twee problemen beheerst. Vooreerst het zoeken naar een eigen plaats in de collaboratie en, toen dat onmogelijk leek, de toenadering tot andere Duitsgezinde groepen; ten tweede de verdeeldheid binnen de leiding, die een gevolg was van het op zoek gaan naar een „partner”.

Om een zo duidelijk mogelijk beeld van het Verdinaso tijdens het eerste jaar van de bezetting te krijgen, hebben wij drie perioden onderscheiden: een eerste fase van begin juni tot 24 augustus 1940, een volgende tot 15 februari 1941 en de laatste tot 10 mei 1941.

1. Van begin juni tot 24 augustus 1940: zelfbevestiging

De eerste fase begon bij de inwerkingtreding van het Militair Bestuur op 1 juni 1940 en eindigde met het opnieuw verschijnen van het weekblad *Hier Dinaso*. Deze periode werd overschaduwd door de wegvoering van de lei-

1. Reeds op 3 juni 1940 had De Clercq een ontmoeting met de leiding van het Militair Bestuur, von Falkenhausen en Reeder. Hij bood hun de goede diensten van het VNV aan en van dan af begonnen zijn leiders het nationaal-socialisme uit te bazuinen; J. DEMOEN, *Jeroom Leuridan*, 280; A. DE JONGHE, *De strijd Himmler-Reeder, deel 2 in Bijdragen tot de Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog*, 4, 13-34.

der Van Severen, die op 20 mei te Abbeville door Franse soldaten vermoord werd². Het verdwijnen van de leider maakte de beweging stuurloos en zijn opvolger, de Tielse advocaat Emiel Thiers, kon of wilde daaraan niet veel doen. Op geen enkel punt wist hij de charismatische figuur van Van Severen te vervangen. In het eerste oorlogsnummer van *Hier Dinaso* stond te lezen dat ondanks de verwarring van de meidagen en de afwezigheid van de leider „hoogst ernstige beslissingen moesten genomen worden”³. Daarom probeerden de leidende figuren de onderlinge contacten zo vlug mogelijk te herstellen en opnieuw vergaderingen te beleggen⁴.

Op 13 juni besloot de leider-interimaris de actie weer op te nemen. Immers, als Van Severen terugkwam, moest hij het Verdinaso levend en versterkt terugvinden⁵. De ware reden hiervoor lag waarschijnlijk elders, namelijk bij de tegenpartij, het VNV, dat op 13 juni zijn dagblad *Volk en Staat* met Duitse toestemming opnieuw had uitgebracht. Als de Verdinasoleiding aan haar afdelingen de opdracht gaf de activiteiten te hervatten, wat ook gebeurde, kon dit niet zonder de toestemming van de bezetter. En het Militair Bestuur in Brussel liet geen bewegingen of partijen toe waarvan het niet verhoopde dat zij zich Duitsgezind zouden opstellen. Had het Verdinaso het VNV-scenario van 3 juni enkele dagen later nagespeeld? Had de Verdinasoleiding in een topgesprek met het Militair Bestuur bepaalde toezeggingen, beloften gedaan om de zegen van von Falkenhausen te verkrijgen? Wat er tussen 3 en 13 juni gebeurde, hebben wij niet helemaal kunnen achterhalen⁷, ofschoon in die enkele dagen belangrijke beslissingen werden genomen. Niettemin was de gewelddadige uitschakeling van de leider medebepalend voor de houding van de nieuwe leiding. *Hier Dinaso* stak dit niet onder stoelen of banken en schreef dat de moord op Van Severen met „hoog oplaaierende woede en diepe bitterheid” werd vernomen. Meer nog, de actie moest voortgezet worden „met de vastbeslotenheid weerwraak te nemen”.

2. C. VLAEMYNCK, *Dossier Abbeville*, 101-121.

3. *Hier Dinaso*, 24 aug. 1940.

4. *Ibidem*.

5. *Ibidem*.

6. Wel stuurde Thiers in augustus 1940 een memorandum naar het Militair Bestuur waarin hij de volledige medewerking van zijn beweging aanbood; samenvatting-memorandum in de Papieren-Deckmyn.

7. De dichter Le Roy, die destijds de leider van het Verbond van Dinaso Corporaties was, had hierover niets te zeggen; Brief-Le Roy 8 april 1981. Deckmyn, die advocaat in Oostende was en daar het Verdinaso leidde, had sterke twijfels over een dergelijk onderhoud; gesprek-Deckmyn.

8. *Hier Dinaso*, 24 aug. 1940.

In de eerste weken en zelfs maanden van de bezetting was het Verdinaso haast uitsluitend bezig met reorganisatie en ledenwerving. De nieuwe inzet werd op 20 juni te Antwerpen gegeven door de Antwerpse ingenieur Paul Persyn, die organisatieleider van het Verbond was. Nadien volgden nog andere steden en gemeenten en werden ook opnieuw brochures uitgegeven⁹. Inmiddels ging de ledenwerving onverminderd voort en met succes: van april tot oktober 1940 steeg het ledenaantal van 3555 tot 5331¹⁰. *Hier Dinaso* pakte wel niet uit met concrete cijfers, maar stelde dat „honderden belangstellenden” tot het Verbond waren toegetreden, „overtuigd door de enorme aantrekkingskracht van de stijl en de geest die allen bezielde”¹¹. Het waren geen overweldigende cijfers, maar toch een doorn in het oog van het VNV. In die zin merkte een VNV-er op dat het Verdinaso een geweldige poging deed om het volk achter zich te krijgen en daartoe alle middelen gebruikte¹².

Niet alleen aan de basis werd veel werk verricht, ook de leiding van de beweging werd hervormd en aangepast. Thiers werd als nieuwe leider bijgestaan door twee persoonlijke raadgevers, de Diestse advocaat Jozef van Bilsen en Julien Verplaetse, en door een Raad van Leiding. Ieder raadslid had bovendien een bijzondere taak in het besturen van het Verbond. De dichter Pol Le Roy stond als hoofd van het Verbond van Dinaso Corporaties in voor de sociale zaken en was tevens verbondssecretaris. Persyn leidde het Departement Organisatie en Propaganda en was tevens gebiedsleider voor het Vlaamse land; de Brabantse leraar Louis Gueuning vervulde deze functie voor de Romaanse gowen. De Gentenaar Paul van Herzeele beheerde het Departement Administratie en Financies, Raeymaekers het Departement Kracht en Leven en Frantz van Dorpe de persdienst. De toneelleraar Ast Fonteyne stond in voor de jeugdafdeling en haar weekblad *Jong Dinaso*; de Gentenaar Jef François leidde de Dietsche Militanten Orde¹³.

Al bij al stond het Verdinaso er tegen het eind van augustus niet slecht voor. Het ledenaantal was sterk toegenomen, al bleef het beperkt, de organisatie

9. *Hier Dinaso*, 24 aug. 1940; verslag Verdinaso-Mechelen van 28 juni 1940 in VNV-archief I, 17 in Navorsings- en Studiecentrum voor de Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog; en gesprek-Deckmyn.

10. Nota over de uitbouw van het Verdinaso van 15 sept. 1940 in VNV-archief I, I en III, 5 correcties op 30 sept. 1940 aan Thiers in VNV-archief III, 6; en verslag aan Thiers op 10 dec. 1940 in VNV-archief III, 7.

11. *Hier Dinaso*, 24 aug. 1940.

12. Nota over Verdinaso van 25 juli 1940 in VNV-archief I, 19.

13. Doc. over de uitbouw van het Verdinaso van 15 sept. 1940 in VNV-archief III, I; note confidentielle sur le Verdinaso in VNV-archief III, 78; de werking van het Verdinaso in Papieren-Jans; *Hier Dinaso*, 24 aug. en 7 sept. 1940.

was weer op poten gezet en de activiteiten waren over het gehele land hernomen. Eén vraag blijft nog over: wat propageerde het Verbond in die tijd? Wat verlangde het Verdinaso in het begin van de bezetting? Het bleef net als vroeger de onvoorwaardelijke verdediger van de persoon en de politiek van de koning. Het verzette zich nog steeds tegen separatisme en het oprichten van twee staatsgemeenschappen. De Dinaso's lieten de Walen en België niet vallen. Hun propaganda tegen de partijpolitiek en hun roep om een nieuwe sociale orde konden, gezien de omstandigheden, wel gehoor vinden¹⁴.

Er was dus aanvankelijk geen echte koerswijziging ten opzichte van Joris van Severen of de standpunten van vóór 10 mei 1940 en ook niet ten opzichte van het VNV. Het ter plaatse trappelen van het Verdinaso werd in grote mate ingegeven door het verdwijnen van de leider en het dadelijk van wal steken van het VNV. Dit had door zijn vriendschappelijke contacten met het Militair Bestuur zijn concurrent overbluft. De Verdinasoleiding had meer interesse van het Militair Bestuur voor haar zaak verwacht. Maar die interesse kwam er niet, met als gevolg „dat wij in onze schelp terugkropen”, zoals Deckmyn aan Le Roy schreef op 18 januari 1941¹⁵.

Na augustus 1940 kreeg het Verdinaso nieuwe kansen om zijn slagvaardigheid te tonen en die kansen werden met twee handen gegrepen.

2. Van 24 augustus 1940 tot 15 februari 1941: onderhandelingen en interne verdeeldheid

Meer dan 70 dagen na het verschijnen van het VNV-dagblad *Volk en Staat* kwam ook *Hier Dinaso* opnieuw van de persen. Het Verdinaso-weekblad werd uitgegeven door de Gentenaren François en Le Roy, die naast de Duitse Militanten Orde nu ook het blad controleerden, of ongeveer alles wat het Verdinaso te bieden had. Reeds in dit eerste oorlogsnummer deed Persyn een oproep om tot een „vernieuwde” beweging te komen¹⁶.

Maar intussen had Thiers reeds contacten met een aantal personen gehad en nog andere zouden volgen. Zo had in het najaar van 1940 (augustus-november) Thiers een aantal gesprekken met kardinaal Van Roey en met de proost van de KSA-West-Vlaanderen, kanunnik Dubois. Beiden steunden het Verdinaso, omdat het Belgisch en katholiek was en omdat zij onder meer vreesden dat het anti-Belgische en niet zo katholieke VNV een wervingsactie voor de VNV-jeugd in de colleges zou beginnen. En dat zag de

14. Verslag Verdinaso-Mechelen van 27 juli 1940 in VNV-archief I, 17.

15. In VNV-archief II, 82.

16. *Hier Dinaso*, 24 aug. 1940.

leiding van de Belgische kerk liever niet gebeuren. Verder had Thiers nog gesprekken met de industrieel Bekaert en de secretaris van de koning, graaf Capelle¹⁷.

Gelijktijdig met de contacten die Thiers had, waren andere leden van de Verdinaso-leiding erg actief, maar in verschillende richtingen. Midden augustus werd een beginselakkoord bereikt met het Légion Nationale¹⁸, dat een kleine rechtse beweging was die ijverde voor een sterk Belgisch nationalisme¹⁹. *Volk en Staat*, dat de eenheid in en rond het VNV wilde, omschreef het akkoord als een „verbond met de ergste vijanden van de Vlaamse Beweging”²⁰, zoals destijds tegenstanders ook het akkoord VNV-Rex hadden afgeschilderd. Een maand later ondertekende Persyn een akkoord met Rex-Vlaanderen, terwijl François en Le Roy aan het onderhandelen waren met het VNV en vanaf oktober met de pas opgerichte Algemene SS-Vlaanderen²¹. Het Verdinaso bleef aan het VNV voorstellen doen, maar er kwam nooit iets concreets uit de bus²².

Uit de manier waarop de Verdinaso-leiding haar onderhandelingen voerde, bleek dat zij grondig verdeeld was, of moeten wij zeggen: er was geen leiding, alleen een veelheid van leiders? Naarmate het einde van 1940 naderde, voltrok zich meer en meer een polarisatie. François en Le Roy, of de Gentse groep, wilden onvoorwaardelijke collaboratie, een akkoord met het VNV en/of de Algemene SS-Vlaanderen; zij toonden geen interesse voor de Belgische eenheid, wel voor een politiek flamingantisme. Zij beschikten over meerdere troeven zoals het weekblad, de militie en haar spreekbuis, het maandblad *Recht en Trouw*. François en Le Roy konden rekenen op de sterke sympathie van het VNV, de Algemene SS-Vlaanderen en het Militair Bestuur.

Hiertegenover stond de groep Antwerpen-Brussel met vooraan Persyn, Van Dorpe, Van Bilsen en Van Herzeele. Zij waren voorstanders van een voorwaardelijke collaboratie en zochten steun bij het Légion Nationale en Rex-Vlaanderen. Deze groep verzette zich tegen iedere beweging die flamingantisch-separatistisch was, maar bleef vasthouden aan de eenheid van

17. Gesprek-Deckmyn.

18. *Het Laatste Nieuws*, 16 aug. 1940.

19. J. WILLEQUET, *Les fascismes belges et la seconde guerre mondiale* in *Revue d'histoire de la deuxième guerre mondiale*, 98-100.

20. *Volk en Staat*, 10 aug. 1940.

21. *Hier Dinaso*, 19 okt. 1940; rede van Le Roy te Gent op 2 feb. 1941 in VNV-archief II, 41.

22. *Hier Dinaso*, 23 nov. 1940.

België. Hij beschikte over geen machtsmiddelen en stond dus zwak²³. Thiers had de moeilijke taak de gelederen gesloten te houden.

Tot dan toe had het Militair Bestuur zich op de achtergrond gehouden, maar bij de aanvang van 1941 achtte het de tijd rijp. Reeder rapporteerde aan Berlijn dat hij niet hoog opliep met het Verbond, wiens politiek erin zou bestaan de juiste trein niet te willen missen en dat voor de rest onklare wijn schonk²⁴. Met beloften probeerde Thiers het Militair Bestuur te paaien, maar enkele dagen later verbood een Duitse verordening alle Dinasovergaderingen en -publikaties met uitzondering van *Hier Dinaso*. Het was een vingerwijzing aan het adres van Thiers om snel orde op zaken te stellen. François en Le Roy zetten hun leider onder druk en probeerden hem een document voor samenwerking met de Algemene SS-Vlaanderen te laten ondertekenen. Thiers weigerde, maar was wel bereid in het weekblad een artikel op te stellen en te laten publiceren dat Reeder moest geruststellen. De volgende dag echter krabbelde hij terug en trok zijn artikel in onder druk van Persyn en Van Dorpe. Meer nog, hij zette op 25 februari de twee Gentenaren uit het Verbond²⁵. De groep Antwerpen-Brussel leek het pleit te winnen, maar dat was zonder de bezetter gerekend.

Thiers trok zijn uitsluitingsbevel tegen François en Le Roy in en op zijn beurt eiste François de uitsluiting van Van Herzeele, Van Dorpe, Van Bilzen en Persyn. Tegelijk verbood het Militair Bestuur op 28 januari het weekblad *Hier Dinaso*. Dezelfde dag kreeg Thiers het bezoek van een hele afvaardiging van Verdinaso-voormannen, namelijk Luc Delafortrie, Leo Poppe, Marcel de Bruycker, Jan Morael en Seys, met op zak een brief van François. Thiers begreep dat zijn rol uitgespeeld was en droeg de leiding van het Verdinaso over aan het hoofd van de militie, François. Die liet zijn mannen een overval plegen op het Dinaso-huis te Antwerpen en de overvallers namen de steekkaarten en belangrijke documenten mee naar Gent²⁶. François zuiverde de Raad van Leiding en alle sleutelposities²⁷ werden aan leden van de militie toevertrouwd²⁸. Daarna werd het verschijningsverbod voor *Hier Dinaso* door Reeder opgeheven²⁹.

23. Note confidentielle sur le Verdinaso in VNV-archief III, 78; doc. 64 in Papieren-Jans; toespraken van Delafortrie en Le Roy in VNV-archief I, 28.

24. Tätigkeitsbericht 13 jan. 1941 in GRMA, T 501, R 104.

25. Open brief van het Verdinaso-hoofdkwartier van 24 feb. 1941 in VNV-archief II, 33; Directorium aan de leden op 8 feb. 1941 in VNV-archief II, 40.

26. Instructie n° 12 van 7 feb. 1941 in VNV-archief II, 42.

27. De nieuwe leiders waren: Delafortrie, Krommelynckx, Monnier, Seys, Poppe en Deckmyn.

28. *Hier Dinaso*, I en 15 feb. 1941; Thiers aan Persyn op 6 feb. 1941 in VNV-archief II, 18; Het Verdinaso-hoofdkwartier aan de leden op 24 feb. 1941 in VNV-archief II, 33 en het Directorium aan de leden op 8 feb. 1941 in VNV-archief II, 40.

29. TB 13 en 14, jan.-feb. 1941.

Vruchteloos poogden Van Herzeele, Van Dorpe, Persyn, De Clercq, Van Bilsen en Gueuning een Directorium, een tegenleiding, op te richten met zetel te Antwerpen. Bij gebrek aan middelen en door het Duitse veto bloedde die poging echter snel dood³⁰.

De Gentse groep had aan het langste eind getrokken en Reeder kon tevreden zijn. De leiding van het Verbond was van haar „negatieve elementen” ontdaan en de harde (militie-)kern had het Verdinaso in handen gekregen. François ging de richting uit waarvoor het Militair Bestuur interesse had en *Hier Dinaso* bewees dit door een heftige anti-Engelse propaganda³¹. Voor het Verdinaso lag de weg naar de onvoorwaardelijke collaboratie open, in een „brede frontvorming” in Vlaanderen, een „eenheidsbeweging”.

3. Van 15 februari tot 10 mei 1941 : naar een eenheidsbeweging

Na de grote schoonmaak in het Verdinaso, die duurde tot midden februari, gaf *Hier Dinaso* de nieuwe toon aan. Vooraan stonden de hechtste samenwerking met het Duitse Rijk, het geloof in het nationaal-socialisme en de strijd tegen de Belgische staat³². Het nationaal-solidarisme van het Verdinaso werd gelijkgesteld met het nationaal-socialisme en de Walen konden niet als volwaardige burgers worden beschouwd³³. In ruil voor de erkenning van hun Germaanse afstamming en verbondenheid met het Duitse volk verwachtten de Dinaso's van het Militair Bestuur een zekere voorkeursbehandeling voor hen en het Vlaamse volk. En zij stelden zich gerust, want het nationaal-socialisme bestond slechts uit enkele algemene beginselen, die bij elk volk volgens zijn eigen aard en geplogenheden moesten worden toegepast³⁴.

Eind april vertolkte Le Roy nog enkele kerngedachten van het Verbond : „Brussel hebben wij te veroveren, België heeft voor ons afgedaan, het clericalisme moeten wij uitroeien en het intellectualisme vernietigen”. Samengevat kwam de stellingname van het Verdinaso neer op de vraag en het antwoord van Le Roy : „wat moet opgeruimd worden ? de drie-eenheid des verderfs : liberalisme, marxisme en clericalisme”³⁵.

30. Verdinaso-leiding aan de leden op 6 feb. 1941 in VNV-archief I, 56 en TB 14.

31. TB 13 en 14.

32. *Hier Dinaso*, I en 15 feb. 1941.

33. *Hier Dinaso*, 22 feb. 1941.

34. *Hier Dinaso*, 12 april 1941.

35. *Hier Dinaso*, 26 april 1941.

Het Verdinaso was dus min of meer op dezelfde toonhoogte als het VNV geraakt, wat echter niet betekende dat beide groepen het direct met elkaar konden vinden. Het Verdinaso begreep dat het moeilijk op een krachtproef met de andere bewegingen kon aansturen en onderhandelde verder met het VNV en de Algemene SS-Vlaanderen. Maar weerom zonder enig gevolg³⁶. Begin maart kwam dan toch iets uit de bus : een mondelinge overeenkomst met twee kleine en uiterst rechtse partijtjes, de Nationaal-Socialistische Beweging in Vlaanderen en de Nationaal-Socialistische Beweging Vlaanderen³⁷. Pas onder Duitse druk³⁸ ondertekende François op 5 mei een akkoord met De Clercq³⁹.

Waarom was het zo moeilijk om tot een overeenkomst te komen ? De onderhandelingen draaiden rond een tiental knelpunten, die meestal de zwakke plekken van het Verdinaso waren⁴⁰. Het eerste discussiepunt ging over de nieuwe benaming voor de beweging. Het Verdinaso stelde Eenheidsfront VNV-Verdinaso voor, maar daar wilde de andere partij niet van weten en zij verkoos liever Nationaal-Socialistische Beweging Vlaanderen. Uiteindelijk had Reeder hier het laatste woord en kwam de benaming Eenheidsbeweging-VNV uit de bus⁴¹.

Le Roy mocht namens het Verdinaso in de Raad van Leiding zetelen. Op financieel gebied wenste het VNV geen verplichtingen op zich te nemen voor de schulden die het Verdinaso gemaakt had. Alle bestaande akkoorden die het Verdinaso gesloten had, vervielen. Het Joris Van Severencomité dat was opgericht om de nagedachtenis van de vermoorde leider in stand te houden, werd buiten de beweging gehouden maar opengesteld voor VNV-ers. Poppe werd als leider van de Dinaso-jeugd, die ongeveer 600 leden telde, opgenomen in de leiding van de Nationaal-Socialistische Jeugd Vlaanderen. Heel wat inkt vloeide over het gebruik van vlaggen, kentekens, groet en lied. De afdelingen van beide groepen zouden worden samengevoegd en de leidende figuren uit het Verdinaso zouden mogen rekenen op een eerlijke plaats in de Eenheidsbeweging.

36. Instructie n° 7 van 21 april 1941 in VNV-archief I, 16 en Deckmyn aan Le Roy op 18 jan. 1941 in VNV-archief II, 82.

37. Brief Verdinaso-leiding aan haar functionarissen op 23 april 1941 in VNV-archief I, 15.

38. Eind april werden François en Le Roy ontboden bij Franz Thedieck, die als Generalreferent een belangrijke functie in het Militair Bestuur had. Hen werd gevraagd snel een akkoord met het VNV te bereiken ; Duits verslag van 26 april 1941 in VNV-archief I, 33.

39. De tekst van het akkoord verscheen in *Hier Dinaso* op 10 mei 1941.

40. Het volgende steunt op brief Verdinaso-leiding aan haar functionarissen op 23 april 1941 o.c. ; toespraken van Delafortrie en Le Roy in VNV-archief I, 28 ; basis van akkoord opgesteld te Brussel op 29 april 1941 in VNV-archief I, 28 ; hoofdkwartier DMO betreft akkoorden in VNV-archief I, 30 en samenvatting bespreking Verdinaso-VNV op 30 april 1941 in VNV-archief I, 32.

41. TB 16, april 1941.

Bij alle voorgaande onderhandelingspunten stonden de Dinaso's als toeschouwers toe te zien, maar in de discussie omtrent hun weekblad en militie weerden zij zich scherp. François en Le Roy probeerden *Hier Dinaso* zoveel mogelijk in eigen handen te houden, al waren ze bereid de redactie met VNV-ers aan te vullen. Dezen wilden absoluut een andere benaming hebben en verlangden tevens meer inspraak. Uiteindelijk werd een compromis bereikt. De redactie bleef in handen van oud-Dinaso's met als hoofdredacteur Le Roy, die beweerde dat deze eis door het Militair Bestuur werd gesteund. Maar het blad werd afhankelijk gemaakt van de VNV-vormingsafdeling Vorming en Stijl. De nieuwe benaming, *De Nationaalso-cialist*, werd door Le Roy doorgedrukt. Naar hij ons schreef, ijverde hij reeds van begin december 1940 in woord en geschrift voor deze „algemeen geldende Germaanse benaming”⁴².

De onderhandelingen over de samenvoeging van de twee milities, de Ditsche Militanten Orde en de Zwarte Brigade van het VNV, die onder de leiding van de Westvlaamse VNV-volksvertegenwoordiger Reimond Tollenaere stond, liepen niet van een leien dakje. François was erg gevoelig op dit stuk, want het ging om zijn eigen persoon. Hij wenste de commandostaf onder zijn leiding te krijgen mits toevoeging van enkele Zwarte-Brigade-officieren. Het VNV was even formeel en wilde de opperste leiding aan Tollenaere laten en verkoos de benaming Zwarte Brigade boven Dietsche Militie. Na een tijdje draaide François bij en kreeg hij de rang van commandant onder Tollenaere, die algemeen commandant werd. De militie kreeg de compromisbenaming Dietsche Militie / Zwarte Brigade. Al bij al hadden François en Le Roy zich een niet onaardige plaats in de Eenheidsbeweging weten te veroveren.

Naast het eerste deel van het akkoord, de modaliteiten van de samenvoeging, werden ook een aantal grondbeginselen op papier gezet die de basis en het programma van de Eenheidsbeweging vormden⁴³. In feite kwam het neer op een opsomming van bekende slogans. De Eenheidsbeweging sprak zich uit voor het nationaal-socialisme. Verder legde zij de nadruk op het volksbewustzijn, dat Nederlands van karakter was maar dat zij situeerde in een ruimer kader van Germaanse samenhang. Het verruimde VNV erkende een sterke Duitse invloed in zijn eigen Vlaanderen. Zijn politieke orde steunde op het leiderschap en het uitschakelen van alle andersdenkenden. De cultuur werd volksgericht en de maatschappelijke orde werd onder meer gevestigd op de solidariteit. Eigendom was dienst aan de gemeenschap en in de economische orde primeerde het gemeenschapsbelang.

42. Brief Le Roy, 8 april 1981.

43. *Hier Dinaso*, 10 mei 1941.

„Draagt nu de boodschap uit : Vlaanderen is één”⁴⁴. Met deze woorden kondigde Le Roy de eenheid tussen VNV, Verdinaso en Rex-Vlaanderen aan. Na de toetreding van deze laatste groep kwamen De Clercq en Degrelle overeen elkaars grondgebied goed af te bakenen en erkenden zij elkaars bewegingen als de enige vertegenwoordigers van de Nieuwe Orde in Vlaanderen en in Wallonië⁴⁵.

François schreef dat het Verdinaso zich in beslissende uren niet liet uitschakelen, maar wel inschakelen en dat de strijd voor het volk verder ging. De eenheid was nodig, stelde Delafortrie, om de nodige macht in Vlaanderen te vormen waarmee het Militair Bestuur terdege rekening moest houden. De laatste nummers van *Hier Dinaso* werden grotendeels aan Van Severen gewijd. Op 7 juni 1941 hield het weekblad op te bestaan. Ook het dagblad van het VNV, *Volk en Staat*, deed goed zijn best om het belang van de nieuwe beweging in Vlaanderen uit te bazuinen⁴⁶. Ook Reeder mocht tevreden zijn. Hij had zijn zin gekregen, namelijk de inschakeling van het Verdinaso in het VNV. Het Militair Bestuur wist goed dat het Verdinaso in ledenaantal niet veel voorstelde, maar wilde absoluut hebben dat een beweging met een sterke traditie, een grote symbolische waarde en soldatenbloed zich zou „mengen met het VNV”⁴⁷. De nieuwe Eenheidsbeweging-VNV was bereid mee te werken aan en te vechten voor het nationaal-socialisme en de nieuwe ordening in Europa en dat was voor Reeder voldoende⁴⁸.

Besluit

Haast onmiddellijk na de installatie van het Militair Bestuur in Brussel toonde het Verdinaso zich bereid om met de bezetter samen te werken. Maar de hoopvolle verwachtingen werden door de oude concurrent, het VNV, de grond in geboord, omdat het als grotere en anti-Belgische organisatie bij de bezetter de voorkeur moest krijgen onder de min of meer fascistische bewegingen.

Ondanks het verdwijnen van Van Severen en het ontbreken van een echte leider was het Verdinaso er toch in geslaagd een plaats in de collaboratie te veroveren. Maar wilde het Verbond deze plaats niet verliezen, dan moest het definitief afstand kunnen nemen van zijn stellingnamen van vóór mei 1940

44. *Ibidem*.

45. *Volk en Staat*, 10 mei 1941.

46. *Volk en Staat*, van 13, 15, 16 en 20 mei 1941.

47. TB 16 en Jahresbericht (mei 1940-mei 1941).

48. *Brüsseler Zeitung*, 11 mei 1941.

en toenadering tot een andere Duitsgezinde beweging zoeken. Hier knelde het schoentje voor de Verdinaso-leiding.

François en Le Roy wilden zich in die beslissende tijden niet laten uitschakelen en konden, met de nodige druk van Reeder, het Verdinaso uitzuiveren. De weg naar opslorping door het VNV lag toen open. François en Le Roy bekwamen een „eervolle” post en vele oud-Dinaso's groepeerden zich rond het nieuwe VNV-weekblad, *De Nationaalsocialist*. De strijd voor Vlaanderen of Dietsland kon met verenigde krachten verder gevoerd worden...